

28. 1. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Jaké změny občanského zákoníku lze letos očekávat?

Po dvou letech účinnosti nového občanského zákoníku se na nynější 39. schůzi Poslanecké sněmovny ČR začne projednávat vládní návrh jeho první novely (a úpravy souvisejících zákonů). Vzhledem k tomu, že účinnost novely nového občanského zákoníku je navrhována na 1. červenec 2016, je vhodné se s předstihem seznámit s tím, jaké změny tohoto klíčového kodexu jsou vládou navrhovány a která ustanovení, o jejichž změnách se při přípravě novely rovněž diskutovalo, naopak zůstanou (prozatím) nezměněna.

Legislativní proces

Novela nového občanského zákoníku se začala připravovat již v roce 2014 a měla vést k rychlé nápravě některých zásadních nedostatků, které se zčásti již projeví i v praxi. Návrh připravený Ministerstvem spravedlnosti prošel připomínkovým řízením, přičemž Legislativní rada vlády měla k některým ustanovením tohoto původního návrhu (např. ke znovu zavedení zákonného předkupního práva) zásadní výhrady. Přestože se tyto výhrady nepodařilo v průběhu připomínkového řízení zcela odstranit, návrh novely byl předložen Vládě ČR, a ta na své schůzi konané dne 12. října 2015 předložení návrhu schválila **s úpravami podle připomínek uvedených ve stanovisku Legislativní rady vlády a podle připomínek vlády**. Ministerstvo spravedlnosti potom návrh zákona dopracovalo a upravené znění bylo doručeno do Poslanecké sněmovny dne 3. listopadu 2015. Organizační výbor Poslanecké sněmovny projednání návrhu zákona **doporučil** dne 12. listopadu 2015 a tento zákon byl zařazen na program 39. schůze Poslanecké sněmovny, jež probíhá od 19. ledna 2016.

Dále jsou v tomto článku jednotlivě popsány některé navrhované změny.

Sjednávání pracovněprávních vztahů nezletilým

Současná právní úprava stanoví, že k výkonu závislé práce (dle zákoníku práce) se může nezletilý zavázat poté, co dovrší 15 let věku a současně ukončil povinnou školní docházku. V praxi je tím nezletilému znemožněno sjednání základního pracovněprávního vztahu před skončením povinné školní docházky (tedy např. dohodnout si prázdninovou brigádu ještě před koncem školního roku).

Navrhuje se proto, aby ustanovení § 35 NOZ nově umožnilo sjednat pracovní poměr již po dosažení věku patnácti let s tím, že jako **den nástupu do práce** nesmí být sjednán den, který by předcházel dni ukončení povinné školní docházky (jak toto pravidlo bylo obsaženo v ustanovení § 6 zákoníku práce ve znění platném do 31. prosince 2013).

Současně by mělo být vypuštěno ustanovení umožňující zákonným zástupcům nezletilého, který nedosáhl věku 16 let, rozvázat jeho pracovní poměr nebo smlouvu o výkonu práce. Toto ustanovení není příliš praktické, neboť na jedné straně sice umožňuje (v průběhu jednoročního období os 15. do 16. roku věku nezletilého) takový poměr okamžitě ukončit, přičemž podle § 56a ZP je k takovému kroku navíc třeba získat i přivolení soudu, avšak na druhé straně toto nijak nebrání, aby nezletilý ihned neuzavřel smlouvu jinou.

Omezení svéprávnosti

S ohledem na připomínky ze soudní praxe je navrhováno prodloužení nejdelší možné doby omezení svéprávnosti v indikovaných případech ze tří let na dobu **5 let**, neboť posuzování svéprávnosti člověka je dosti náročné jak pro posuzovanou osobu, tak i pro justici.

V případech, kdy je zjevné že se stav člověka nezmění (zejm. u nevratných stavů) je přezkum každé tři roky nepřiměřený a v těchto případech je zjevně vhodnější prodloužit nejdelší možnou dobu, o které je v souvislosti s tímto opatřením možné rozhodnout, na dobu **pěti let**. I nadále však zůstane zachována možnost toto rozhodnutí změnit, pokud by se stav člověka zlepšil (viz § 60 NOZ).

V této souvislosti je současně navrženo, aby byla na **5 let** prodloužena také lhůta pro přezkum soudních rozhodnutí o zbavení či omezení způsobilosti k právním úkonům vydaných před **31. prosincem 2013**, neboť se ukázalo, že s ohledem na náročnost procesu přezkumu (mj. nutnost zhlédnout a vyslechnout posuzovaného, vyslechnout opatrovníka, znalce, příp. ošetřujícího lékaře) nelze všechna taková starší rozhodnutí přezkoumat v původně stanovené tříleté lhůtě (tj. do 31. prosince 2016).

Forma plné moci k sepisování notářských zápisů

Současné znění § 451 odst. 2 NOZ stanoví že „*vyžaduje-li se pro právní jednání zvláštní forma, udělí se v téže formě i plná moc.*“ Podle striktního výkladu tohoto ustanovení by tak pro sepsání veřejné listiny (notářského zápisu) byla nutná plná moc udělená rovněž ve formě notářského zápisu. Takový požadavek je však velmi nepraktický a vede ke značným problémům zejména v případě zastupování zahraničních společníků obchodních korporací při úkonech vyžadujících formu veřejné listiny.

V praxi se reálně prosadil „mírnější“ výklad, podle něhož k takovým úkonům (v oblasti korporátní) postačuje plná moc s úředně ověřeným podpisem. Plné moci s úředně ověřeným podpisem jsou běžně akceptovány notáři a na základě takto sepsaných notářských zápisů jsou prováděny změny zápisů v obchodním rejstříku. Na tento problém reagoval rovněž Nejvyšší soud ČR, který ve svém usnesení ve věci spis. zn. 29 Cdo 3919/2014 ze dne 27. listopadu 2014 (uveřejněném pod č. 43/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), jež se týkala formy plné moci k založení společnosti s ručením omezeným, dospěl k závěru, že „*plná moc udělená k právnímu jednání, pro které zákon vyžaduje formu notářského zápisu o právním jednání (§ 441 odst. 2 in fine o. z.), není neplatná pro nedostatek formy vyžadované zákonem, není-li pochyb o tom, kdo (která osoba) plnou moc udělil.*“ Podle některých názorů však tento závěr není plně v souladu s ustanovením § 582 NOZ, které stanoví sankci neplatnosti při nesplnění požadavku formy právního jednání předepsaného zákonem.

Aby byla nastolena právní jistota v otázce požadované formy plné moci pro právní jednání činěná ve formě veřejné listiny, novela navrhuje, aby pro taková právní jednání stačila **plná moc v písemné formě s úředně ověřeným podpisem**, a to nejen ve vnitřních věcech obchodních korporací, ale i ve všech ostatních případech, kdy zákon pro právní jednání formu veřejné listiny vyžaduje.

Společné jmění a podíly v obchodních společnostech a družstvech

Podle ustanovení § 709 odst. 3 NOZ „*součástí společného jmění je také podíl manžela v obchodní společnosti nebo družstvu, stal-li se manžel v době trvání manželství společníkem obchodní společnosti nebo členem družstva. To neplatí, pokud jeden z manželů nabyl podíl způsobem zakládajícím podle odstavce 1 jeho výlučné vlastnictví.*“

V souvislosti s touto formulací se objevily výkladové nejasnosti o tom, zda se v takovém případě druhý manžel stává oprávněným pouze z majetkové hodnoty podílu, která je součástí společného jmění, aniž by tím byla založena jeho účast v dotčené obchodní společnosti nebo družstvu (vyjma bytového), nebo zda se stane automaticky též společníkem (členem družstva).

Novela navrhuje doplnění výslovné úpravy, že **nabytí podílu nezakládá účast druhého manžela na této společnosti nebo družstvu, s výjimkou bytových družstev**. Toto řešení by mělo předmětné pochybnosti odstranit a současně odpovídá stavu, který zde existoval před účinností nového občanského zákoníku.

Svěřenské fondy

Významným způsobem navrhuje vláda ČR změnit právní úpravu svěřenských fondů. Základním důvodem k navrhovaným změnám je odstranění prvků anonymity jak zakladatelů, tak i obmyšlených (beneficiantů) svěřenských fondů zřízených k soukromým účelům, neboť podle jejího názoru by za současné úpravy fondy potenciálně mohly „*sloužit k legalizaci výnosů z trestní činnosti*“.

Zřízení svěřenského fondu nyní umožňuje zakladateli fondu a obmyšleným osobám zůstat do značné míry v anonymitě, přestože svěřenský fond musí mít statut ve formě veřejné listiny (notářského zápisu). Statut však není předmětem žádné evidence, a byť je osoba zakladatele z listiny statutu seznatelná, kvůli faktické nedostupnosti listiny (pro veřejnost i orgány státu) zůstává přesto skryta. Notářský zápis obsahující statut fondu sice je založen u notáře, o založení svěřenského fondu však notář nikoho neinformuje.

V novele je proto navrhováno, aby se svěřenské fondy **povinně registrovaly** do centrální **evidence svěřenských fondů**, která by měla být součástí veřejných rejstříků právnických a fyzických osob.

V případě smluvního zřízení by svěřenský fond měl vznikat až **dnem zápisu do evidence svěřenských fondů**. Tento zápis by měl mít **konstitutivní** povahu. Svěřenské fondy zřízené pořizováním pro případ smrti by sice vznikaly **smrtí zůstavitele**, do evidence svěřenských fondů by měly ale být zapisovány následně **po svém vzniku**.

Co se týká obmyšlených svěřenských fondů zřízených **za soukromým účelem**, novela chce dosáhnout úplného odstranění jejich anonymity, a to stanovením podmínky jejich **konstitutivního zápisu** do evidence svěřenských fondů. Podle navrhovaného znění by potom jmenování nebo jiné určení obmyšleného svěřenského fondu zřízeného k soukromému účelu bylo **účinné dnem, kdy bude obmyšlený zapsán do evidence svěřenských fondů**. Bez takového zápisu do evidence svěřenských fondů registrace by tedy obmyšlený nemohl požívat výhod, které mu svěřenský fond nabízí. U veřejně prospěšných svěřenských fondů se toto neuplatní, neboť okruh obmyšlených osob (beneficiantů) může být velmi široký a může se v průběhu času značně měnit.

Ačkoliv je navržen povinný zápis obmyšlených do evidence svěřenských fondů, jejich totožnost by neměla být přístupná veřejnosti. Podle navrhovaného znění by zapsané údaje o obmyšlených (a založené listiny obsahující takové údaje) **neměly** být zveřejněny **bez jejich (písemného) souhlasu** a neměly by být uvedeny v opisu z evidence svěřenských fondů.

Rejstříkový soud by měl vydat opis zápisu nebo listiny obsahující údaje o obmyšlených pouze osobě, která **prokáže právní zájem**, vyjmenovaným **subjektům vymáhajícím právo** (např. soud, soudní exekutor, orgány činné v trestním řízení, správce daně, insolvenční správci, Bezpečnostní informační služba, Ministerstvo financí) a **povinným osobám** ve smyslu zákona o některých opatřeních proti legalizaci vynosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Ke sjednocení požadavků na svěřenské fondy (ať již vznikly před či po účinnosti navrhované novely), novela navrhuje, aby svěřenské fondy vzniklé před nabytím její účinnosti musely podat návrh na zápis do evidence ve lhůtě **šesti měsíců** od její účinnosti. Pokud by takový návrh na zápis v této lhůtě podán nebyl, sankcí by byl **zániku správy svěřenského fondu**.

Obdobně by se v šestiměsíční lhůtě měli do evidence nechat zapsat i obmyšlení svěřenských fondů zřízených k soukromému účelu. Následkem nedodržení povinnosti tohoto zápisu by měl potom být **zánik účinnosti určení takového obmyšleného** (svěřenský správce by tudíž např. nesměl obmyšlenému, který není zapsán v evidenci svěřenských fondů, poskytovat plnění ze svěřenského fondu).

Novela dále navrhuje doplnit mezi obligatorní náležitosti statutu svěřenského fondu požadavek na uvedení **počtu** svěřenských správců a **způsob jejich jednání** za fond.

Výše popsaná navrhovaná omezení ve vztahu ke zřízení a fungování svěřenských fondů je tak vhodné vzít v úvahu při případném plánování jejich zakládání. Vzhledem k tomu, že zřizování svěřenských fondů je obecně zamýšleno na velmi dlouhou dobu (v rádech desetiletí), je pro ně klíčová stabilita související právní úpravy (včetně daňových aspektů). Navrhované změny zavádějící podmínku registrace svěřenských fondů, jejich zakladatelů i obmyšlených osob do evidence proto s největší pravděpodobností k jejich hojnějšímu využívání příliš nepřispějí.

Jistota u nájmu bytu a domu

Nový občanský zákoník v nyní platném znění v § 2254 odst. 1 ve vztahu k nájmu bytu nebo nájmu domu (k zajištění bytových potřeb) stanoví, že ujedná-li strany, že nájemce dá pronajímateli **peněžitou jistotu**, že zaplatí nájemné a splní jiné povinnosti vyplývající z nájmu, nesmí být jistota vyšší než **šestinásobek** měsíčního nájemného.

Vláda však navrhuje snížit hranici nejvýše přípustné výše peněžité jistoty za splnění povinností vyplývajících z nájmu bytu a domu ze šestinásobku měsíčního nájemného na **trojnásobek**.

Hlavním argumentem pro takové snížení mají být poznatky Ministerstva práce a sociálních věcí, podle nichž *„se omezení výše jistoty šestinásobkem měsíčního nájemného jeví v praxi jako nepřiměřeně vysoké s ohledem na nepříznivou sociální situaci příjemců nepojistných sociálních dávek (ale i ostatních občanů s nižšími příjmy), přičemž povinnost hradit takto vysokou jistotu se mnohdy stává zásadní překážkou získání standardního bydlení.“* Byť je tento návrh zřejmě činěn ze sociálně orientovaných pohnutek, je přinejmenším sporné, zda pro osoby v nepříznivé sociální situaci, jimž má snížení limitu pomoci, nebude i nadále překážkou i jistota ve výši trojnásobku měsíčního nájemného. Lze proto očekávat, že pronajímatelé se budou snažit minimalizovat případné nebezpečí nezaplacení nájemného takto pro ně „rizikovými“ nájemci jiným způsobem, např. uzavíráním nájemních smluv jen na několik měsíců, popř. jim byt vůbec nepronajmou.

Úprava názvů spolků a společenství vlastníků

Nyní platné znění § 3042 NOZ stanovilo povinnost přizpůsobit název právnické osoby ustanovením

nového občanského zákoníku do dvou let ode dne nabytí jeho účinnosti. Jelikož nový občanský zákoník nabyl účinnosti dne 1. ledna 2014, tato lhůta již **uplynula**. Z této povinnosti byla stanovena výjimka, podle níž nebylo nutné název upravit, byly-li pro to „*důležité důvody, zejména užívala-li právnická osoba svůj název dlouhodobě a je-li pro ni tak příznačný, že jeho zaměnitelnost nebo klamavost nelze rozumně předpokládat.*“

Podle relevantních ustanovení nového občanského zákoníku tudíž měla bývalá **občanská sdružení** do dvou let zařadit do svého názvu slova „*spolek*“, „*zapsaný spolek*“ nebo zkratku „*z. s.*“ (viz § 216 NOZ) a název **společenství vlastníků** má obsahovat slova „*společenství vlastníků*“ (viz § 1200 odst. 2 písm. a) NOZ).

Jelikož ještě několik měsíců před uplynutím lhůty existoval mezi spolky i společenstvími vlastníků velký počet subjektů, které danou povinnost dosud nesplnili, budou mnohé z těchto subjektů vystaveny (spíše teoretické) hrozbě zrušení, aniž by dle názoru Ministerstva spravedlnosti „*důvod k tomuto zrušení byl za stávající situace odůvodněn veřejným zájmem či zájmem na ochraně jiných hodnot.*“ U mnoha společenství vlastníků totiž často zbývá doplnit do jejich názvu jen slovo „*vlastníků*“.

Proto je pro spolky a společenství vlastníků **vzniklé do 31. prosince 2013** navrhována výjimka z povinnosti uvést jejich název do souladu s novým občanským zákoníkem.

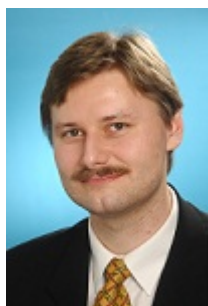
Znovuzavedení zákonného předkupního práva

V původním návrhu novely nového občanského zákoníku připraveném Ministerstvem spravedlnosti ČR bylo jedním ze zásadních bodů též znovuzavedení zákonného předkupního práva, které se mělo vztahovat na spoluvlastnické podíly na **nemovitých věcech**.

K navrhované změně úpravy zákonného předkupního práva však v meziresortním řízení zaujímal Kabinet vedoucího Úřadu vlády ČR opakovaně negativní stanoviska. Není proto příliš velkým překvapením, že v textu vládního návrhu novely, jenž byl předložen Poslanecké sněmovně, již předmětná část obsažena **není**. Úprava předkupního práva tak nejspíše změny v dohledné době nedozná (ledaže by ji při projednávání novely navrhli doplnit sami poslanci).

Závěr

Výše uvedené nemá za cíl být vyčerpávající analýzou navrhované změny právní úpravy některých vybraných institutů nového občanského zákoníku. Ta bude namísto až po finálním schválení novely, neboť jednotlivá ustanovení ještě mohou v průběhu schvalování doznat menších či větších změn, zejména v důsledku poslaneckých návrhů.

JUDr. Luboš Nevrkla, Ph.D.,

advokát

[Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Longin Business Center
Na Rybníčku 1329/5
120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 368 350

Fax: +420 296 368 351

e-mail: law.office@mn-legal.eu

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)